

УДК 392.72:379.85

Н.М.Voteičkina,
викладач,
Херсонський
політехнічний коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО (СТУДЕНТСЬКОГО) ТУРИЗМУ ХЕРСОНЩИНИ

Н.М. Voteičkina. Проблеми і перспективи розвитку молодіжного (студентського) туризму Херсонщини. У статті проаналізовано потреби молоді та студентства стосовно змісту та умов туристичних послуг; проблеми, які виникають при реалізації цих потреб та шляхи їх вирішення.

N.M. Voteichkina. Problems and prospects of development of youth(student) tourism of Kherson. In the article needs of young people and students regarding the content and conditions of travel services, problems that arise when implementing these requirements and solutions.

Вступ. В наші дні пересування людей в туристичних цілях охопило усі країни земної кулі, і завдяки цьому контакти між людьми з різних країн стали повсякденною реальністю. В результаті - туризм є одним з із видів міжнародного бізнесу, що динамічно розвивається. Туристичні компанії забезпечують швидке переміщення у будь-який кінець світу, дозволяючи вирішувати ділові питання; велика частина подорожей пов'язана з потребами людей у відпочинку і поліпшенні здоров'я, в задоволенні пізнавальних потреб. У системі світового туристського розвитку особливе і значне місце на сьогодні відводиться молодіжному туризму. У зв'язку з цим, є актуальною проблема розвитку саме молодіжного (студентського) туризму Херсонщини і України в цілому, розв'язання якої потребує нових підходів саме до організації цього напрямку.

Визначення шляхів та засобів досягнення цієї мети передбачає виявлення потреб молодіжної (студентської) аудиторії, встановлення можливостей державного регулювання цього сегменту туристичного бізнесу.

Матеріал і результати дослідження. Молодіжний туризм уявляє собою особливий вид подорожей, в яких молодь відпочиває великими компаніями, об'єднаними спільною метою і бажанням пізнати світ. Якщо говорити про молодіжний туризм, слід особливо відмітити, що саме ця сфера подорожей є дуже перспективною. Головною метою молодіжного туризму є пізнання світу, дуже корисні і популярні поїздки по своїй країні. Приголомш-

ливій перспективі, що розкриваються в поїздці, дають можливість пізнати історію і багато нового. [6]

Молодіжний туризм розвиває найбільш динамічний і активний елемент продуктивних сил регіону і тому сприяє підвищенню ресурсного потенціалу дестинації в цілому. Молодь – це чинник соціальних змін, інноваційна сила. Це не лише об'єкт дії з боку суспільства і держави, але і потенційно найбільш енергійний і новаторський суб'єкт суспільного розвитку.

Молодь у віці від 14 до 30 років є однією з соціально незахищених груп, яка певною мірою схильна до дії негативних чинників зовнішнього середовища. Урбанізація, обмежені можливості для повноцінного розвитку і реалізації свого потенціалу, гіподинамія та інші стресові ситуації викликають підвищену потребу молоді в доступних оздоровчих, рекреаційних, розважальних послугах. Вирішення цієї проблеми разом з духовним оздоровленням нації є однією із стратегічних задач, як на державному, так і на регіональному рівні. [6]

Відповідно до Державної цільової програми розвитку туризму і курортів на 2011-2015 роки до проблем, що підлягають вирішенню для забезпечення сталого розвитку вітчизняної сфери туризму та курортів, належить, у тому числі, **руйнація системи соціального туризму**, практична недоступність туризму для малозабезпечених верств населення, дітей, **молоді**, осіб похилого віку та з обмеженими фізичними можливостями. [1]

Представники турбізнесу багатьох країн усвідомлюють важливість цієї цільової групи. Для цього розробляються спеціальні "молодіжні" туристичні програми – спортивні, пригодницькі тощо; пропонуються спеціальні пакети турів або послуг зі знижками; з'являється все більше хостелів та інших бюджетних місць розміщення. Відпочинок для молоді манить численними знижками. Пільги студентам – поширене явище.

ISIC - International Student Identity Card (міжнародне посвідчення особи і статусу учня / студента) було створено в 1956 році під егідою ЮНЕСКО. З тих пір 50 мільйонів студентів скористалися посвідченням ISIC під час подорожей для отримання дисконтів на товари і послуги. [7]

Основне завдання ISIC - сприяти міжнародному співробітництву та розвитку студентських та молодіжних обмінів шляхом надання всіляких дисконтів на транспорт тощо, служити інтересам студентів та підтверджувати статус «студента» в усьому світі.

Сьогодні ISIC є єдиним визнаним в світі посвідченням особи та статусу учня, це посвідчення випускається в 120 країнах світу, надає понад 40 тисяч знижок та пільг власникам посвідчення, програма підтримується на державному рівні і налічує 4,5 мільйона членів спільноти ISIC.

Розвиток Програми ISIC в різних країнах здійснюється через місцеві Ліцензовані Організації. Знижки, які можуть бути отримані молодими туристами:

- від 33 до 50% від вартості залізничних квитків;
- до 50% від вартості залізничних квитків на міжнародних маршрутах з будь-якої країни ЄС до більше 2000 міст Європи (для молоді не старше 26 років);
- до 33% від вартості квитків на міжнародні автобусні рейси;
- від 15 до 45% від вартості авіаквитків (для молоді не старше 26 років);
- до 50% від вартості вхідних квитків до музеїв, замків та інших пам'яток. Багато музеїв відкриті для безкоштовного відвідування 1 раз на тиждень, місяць або за певних дат;
- від 25 до 45% від вартості туристських екскурсій.

Власниками ISIC можуть стати учні загальноосвітніх шкіл у віці від 12 до 18 років, студенти та аспіранти денних і вечірніх відділень державних і комерційних навчальних закладів. Вартість посвідчення для України складає 80 грн.[8]

ISIC — це унікальний студентський привілей. Цей документ дає можливість на безліч знижок на туристські послуги в Україні і світі, гарантує студентам допомогу в будь-якому куточку планети. Але, на жаль, студентство Херсонщини не поінформовано стосовно свого права оформити ISIC.

Було проведено соціологічне дослідження серед студентів Херсонського політехнічного коледжу, Одеського національного політехнічного університету, Херсонського національного технічного університету та Херсонського державного університету на предмет виявлення переваг і потреб у різних видах туризму. Була розроблена анкета, що включає в себе 14 питань. Всього було опитано 250 осіб (140 дівчат і 110 юнаків). В якості респондентів виступили молоді люди, чий вік не перевищував 24 роки.

На питання «Як часто Ви подорожуєте?» більшість респондентів відповіла «Один раз на рік» (52%), тобто досить регулярно. На питання «Якому виду відпочинку Ви віддасте перевагу?» абсолютна більшість вибрала варіант «Комбінований (відпочинок біля моря та екскурсійна програма)» (68%). Найбільш оптимальною вартістю тижневого тура є 701-900 грн. (40%).

Найпривабливішими регіонами за результатами опитування є Південна Україна, Крим (52%) та Європа (44%). Але окрему відповідь «Херсонщина» ніхто з респондентів не обрав. І тут необхідно проводити більш детальні дослідження стосовно непривабливості туристичних маршрутів рідного краю для молодих людей.

Найбільш зручним транспортом респонденти вважають залізничний (44%), беручи за увагу вартість квитків. Переважна більшість молодих людей віддають перевагу подорожам з друзями (56%). При виборі туру більшість опитаних орієнтуються у першу чергу на вартість туру (52%), тому що молодь доволі обмежена в фінансах.

Опитування показало, що для молодих людей найбільш важливими складовими турпакета є наявність об'єктів туристичного інтересу (40%). Абсолютна більшість опитаних вказали, що їм майже не важливий клас готелю, в якому вони проживають під час подорожі (48%). Найбільш оптимальним режимом харчування під час подорожі опитані вважають варіант «двохразове» (52%), але багато хто так само відзначили варіант «трьохразове» (36%) і в основному це – чоловіки. Збираючись у подорож, більшість респондентів проводять попереднє бронювання (60%) і лише 40% орієнтуються на «гарячі тури».

На питання «Хотіли б Ви зробити подорож «дикуном»?» 72% відповіли ствердно, а відмовилися 28% і більшість з них – жінки. 56% респондентів вказали на бажання знизити вартість подорожі за рахунок вибору засобів розміщення економ-класу.

Найбільш привабливими об'єктами під час подорожі респонденти вказали «пляжі і прибережні зони» (60%), «природні об'єкти» (56%) і «розважальні об'єкти» (40%).

Соціальний туризм — це подорожі, що субсидуються із джерел позабюджетного фінансування та за рахунок коштів, що виділяються з державного бюджету на соціальні потреби; громадський рух учасників соціального туризму; професійна діяльність з формування, просування та реалізації соціального туристського продукту. Дана концепція реалізована на практиці у багатьох високорозвинених країнах світу, а саме в Швейцарії, Німеччині, Франції, активно розвивається соціальний туризм і в Росії.[3]

Однак сучасний стан системи молодіжного туризму в Україні не задовольняє міжнародні вимоги і потребує пильної уваги до себе. В Законі України «Про туризм» відсутні статті стосовно соціального туризму. І лише в Стратегії розвитку туризму і курортів, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6.08.08 за № 1088–р, серед основних напрямів реалізації Стратегії вказується – «розробити механізм державної підтримки впровадження туристичного продукту соціального характеру».

Державна цільова програма розвитку туризму і курортів на 2011-2015 передбачає значне посилення ролі держави в системному розвитку туризму та діяльності курортів з одночасним формуванням ефективної моделі державно-приватного партнерства та забезпечення на цих засадах сталого розвитку туризму і курортів. Очікуваними результатами виконання програми є істотне підвищення ефективності державної політики в сфері туризму і курортів, забезпечення виконання державою функцій з координації, планування, регулювання, стимулювання, захисту інтересів туристів, **розвитку соціального туризму**, національного та регіональних туристичних та курортних продуктів, стандартизації та сертифікації тощо.[1]

Система молодіжного (студентського) туризму в Україні не сформована. Міністерство освіти і науки України своїм наказом доручило розвивати

студентський туризм центрам туризму і краєзнавства учнівської молоді. Однак дієвих кроків в цьому напрямку не зроблено. В розвинених країнах світу успішно діє система дешевих студентських закладів розміщення – хостелів – яка в Україні тільки формується. [3]

Хостел (hostel) — у перекладі з англійської — молодіжний готель (гуртожиток), або база відпочинку, є найпопулярнішим і найдешевшим варіантом проживання для подорожуючих за кордоном. Середньостатистичний хостел містить акуратний хол, рецепцію, спальні з ліжками (нерідко — двоповерховими) та деякі інші додаткові приміщення залежно від рівня комфортності. [3]

Подібно до готелів, які за рівнем комфортності різняться кількістю «зірок», хостели класифікують за кількістю «ялинок». Найкращими та найдорожчими є «чотирьохялинкові» хостели, в яких є власна їдальня (сніданок входить у вартість проживання), душ на поверсі, камери зберігання, кімната побуту, іноді навіть бар, а також послуги Інтернету. У номерах такого хостелу звичайно розміщуються не більше шести осіб. [5]

Із зменшенням «ялинковості» хостели надають менше послуг своїм відвідувачам. У найдешевших, позначених однією «ялинкою», може бути до 40 ліжок в одній кімнаті, наявність їдальні не обов'язкова. Такі будинки «пониженого рівня комфортності» зазвичай заселяють влітку, а одне спальне місце на добу коштує трохи більше долара. У деяких хостелах під спальним місцем мається на увазі власне місце (матрац, подушку і постільну білизну можна отримати лише за додаткову оплату).[9]

Серед мінімально необхідних критеріїв хостелів відзначимо такі:

- ласкаво просимо: хостели відчинені для всіх. Незважаючи на назву «молодіжний», більшість хостелів не встановлюють вікового цензу для відвідувачів — ними можуть бути й особи похилого віку. Головне, як стверджують у хостелах, — відчувати себе молодим душею;

- комфорт: безпечна та зручна ночівля, наявність душової/ванної кімнати, можливість самостійного приготування їжі, розташування поряд із хостелом цілодобово працюючого магазину, в якому за потреби турист може придбати основні продукти харчування;

- чистота: найвищі стандарти гігієни, в якому б хостелі не побажав зупинитися турист;

- безпека: для туриста та його речей, у тому числі збереження багажу та будь-якої власності;

- приватність: у душових, ванних, туалетах. Більшість хостелів пропонують кімнати для представників однієї статі. Але дозволяється поселення жінок і чоловіків разом, якщо вони подорожують удвох.[5]

Серед основних недоліків хостелів варто назвати такі:

- переважно скромне за плануванням студентське помешкання;

- мінімальний набір готельних послуг;

- проживання в одному номері з іншими, незнайомими людьми, що мають різні звички та стиль поведінки.[5]

16 липня 2004 Всеукраїнська Хостел Асоціація відкрила міжнародний хостел "Балаклава" в м. Севастополь, розрахований на 105 місць. Хостел "Балаклава" є першим хостелом в Криму.

Молодіжний міні-готель коштує лише 5 доларів на добу, порівняно з вартістю кімнати у приватному секторі. Під молодіжний готель владою Севастополя було виділено двоповерховий будинок площею понад 500 квадратних метрів, де обладнані 3 кімнати на 20 місць, кухня, їдальня, санітарний блок і кімната адміністратора. Ідея створення хостелу належала Союзу молодіжних організацій. За словами представника адміністрації Севастополя, весь проект обходиться приблизно в 25 тисяч доларів.

Зручності хостелу: трансфер з ж/д станції та автостанції; 105 місць в хостелі; парковка; постіль включена у вартість; кімната для зберігання багажу; не закривається на прибирання; не закривається для передачі зміни; телефон; холодильник загального користування; телевізор в загальній кімнаті; час поселення - цілодобово; тренувальна кімната для занять боксом і атлетичною гімнастикою; кімната з рингом для проведення товариських зустрічей з боксу; баскетбольний та волейбольний майданчики; в 35 хвилини ходьби від хостелу знаходиться міський пляж; організація автобусних і пішохідних екскурсій по Балаклаві, Севастополю і Криму; організація морських прогулянок. [9]

Проведений нами аналіз сучасного стану засобів розміщення в Херсонській області виявив такі проблеми:

- на сьогодні не існує розвинутої мережі приміщень, де б дитячі, молодіжні групи та туристи могли зупинитися на ночівлю у випадку кількадечної подорожі;

- ціни на готелі та інші види ночівлі зазвичай не доступні для дітей і молоді, що стримує розвиток екскурсійних та туристичних поїздок;

- туристично-рекреаційний та інвестиційний потенціал залишається невикористаним.

В Херсонській обласній програмі розвитку туризму та курортів на 2011 - 2015 роки розвиток сфери туризму і діяльності курортів передбачає суттєве посилення регулятивної ролі держави в поєднанні з упровадженням європейської моделі державно-приватного партнерства.[2]

Переваги: контроль за використанням національних туристичних ресурсів; зростання кількості робочих місць; формування позитивного туристичного іміджу країни; збільшення надходжень до державного та місцевих бюджетів; висока економічна ефективність, відносно висока **соціальна** й екологічна ефективність.

У разі реалізації цього варіанту створюються найсприятливіші можливості для забезпечення сталого розвитку сфери туризму і діяльності курортів держави. [2]

Отже, з метою вирішення проблем у галузі туризму здійснюватиметься координація дій органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, суб'єктів туристичної діяльності, наукових закладів, залучення громадськості та підприємств різних форм власності для сприяння та створення умов подальшого розвитку туризму в області.[2]

Але жодного рядка в Обласній програмі не присвячено **молодіжному (студентському) туризму**.

У всьому світі соціальний туризм самофінансується та ще й суттєво поповнює державну скарбницю. Світовий досвід підтверджує, що масовість соціального туризму перебиває його дешевизну сумарним припливом та швидким оборотом живих грошей, що збільшує зайнятість, інвестиції в туризм безпосередньо на місцях, а разом з тим і податкові надходження. Завдяки туризму в усьому світі країни багатіють, хоч самі в нього жодної копійки не вкладають – лише підтримують грамотною, перш за все законодавчо вивіреною політикою. [5]

Висновки. Враховуючи вище сказане, в Україні в цілому і на Херсонщині зокрема сформоване суспільне замовлення на розвиток системи соціального туризму. Тому наступним кроком повинно стати прийняття Закону України «Про соціальний туризм». Адже в нинішніх умовах, в існуючому нормативно-правовому полі соціальний туризм ефективно розвиватися не в змозі. [4]

Херсонщина – дестинація, яку можливо зробити привабливою не лише для студентства нашого краю, але й України в цілому. Ми маємо унікальні природні і рекреаційні ресурси, історичні та культурні пам'ятки. Для цього необхідно всебічно створювати суспільну думку стосовно туристичної привабливості нашого регіону, активно відкривати хостели на туристичних маршрутах, внести в регіональну програму розвитку Херсонщини механізми розвитку соціального туризму, а також лобіювати ці зміни в законодавстві України.

З метою підтримки та розвитку соціального туризму, його більшої доступності для молоді та студентства держава повинна законодавчо передбачити для підприємств, закладів та громадян, що займаються розвитком соціального туризму, ряд переваг. Серед них:

- при ліцензуванні у сфері соціального туризму ліцензійний збір не утримувати;

- введення пільгової шкали оподаткування на послуги, що надаються закладами соціального туризму по оздоровленню, туристсько-екскурсійному обслуговуванню, виготовленню та прокату туристського спорядження, а та-

кож по податках на майно закладів соціального туризму, на утримання об'єктів соціально-культурної сфери;

- звільнення від оподаткування земель, що зайняті об'єктами соціального туризму;

- при наданні туристських послуг соціального характеру (в системі дитячо-юнацького туризму, туризму людей похилого віку та туризму інвалідів будь-яких послуг) податок на додаткову вартість на туристський продукт перетворювати в соціальну туристську ренту, що не підлягає оподаткуванню, та повністю спрямовується на підтримку та розвиток соціального туризму;

- здійснення безкоштовної цільової сертифікації;

- звільнення освітніх закладів, що готують фахівців соціального туризму, від податку на майно, податку на утримання житлового фонду та об'єктів соціально-культурної сфери;

- звільнення від оподаткування добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, в тому числі іноземних, на підтримку соціального туризму;

- встановлення пільгового проїзду для організованих дитячо-юнацьких та студентських туристських груп упродовж усього року. [4]

Враховуючи високу соціальну значущість змістовного відпочинку та повноцінного оздоровлення соціально вразливих верств населення, заклади соціального туризму повинні вирішувати ці питання першочергово у тісній взаємодії з органами місцевої влади. Лише створена в державі система соціального туризму на сучасному етапі здатна дати повноцінний туристський продукт, який би задовольняв потреби студентства та молоді у відпочинку, оздоровленні, пізнанні навколишнього світу.

Література

1. Державна цільова програма розвитку туризму і курортів на 2011-2015 роки
2. Обласна програма розвитку туризму та курортів на 2011 - 2015 роки
3. Википедия [Электронный ресурс]: свободная электронная энциклопедия.: 2001-2011.-URL: <http://ru.wikipedia.org>
4. Колодуха О.В. Культура народов Причерноморья. - 2009. - №176. - С.125-127. Соціальний туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку.
5. Олександр Орленко Становлення та розвиток студентських костелів в Україні – важливий напрям молодіжного та дитячого туризму [Электронный ресурс] <http://soskin.info/ea/2004/3/20040319.html>
6. Орловская Виктория Петровна. Организационно-экономические условия развития молодежного туризма в дестинации : Дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 СПб., 2004 172 с. РГБ ОД, 61:05-8/1748
7. ISIC [Электронный ресурс]: студенческая программа.- М., 2005-2011.- URL: <http://www.isic.ru>
8. ISIC в Україні [Электронный ресурс] <http://isic.net.ua/>
9. Youth Hostels Association of Russia [Электронный ресурс]: Российское хостел-движение.- М., 2001-2001.- URL: <http://www.russia-hostelling.ru>